

นโยบายระบบอาหารไทย : ได้เวลาช่วยรัฐสร้างยุทธศาสตร์ชาติ

- “อาหาร” รายได้มหากาฬ..คือความมั่นคงของชาติใช่ไหม?
- นโยบายมุ่งขายได้ทำไร .. แต่กินทุนชาติ
- พลัสพีร่การจัดการ ..
- ความเคลื่อนไหวของโลก ..
- นโยบายรัฐในระบบอาหารไทย ..
- ปัญหาเกิดเพราะ ..ระบบการจัดการ

.....ดุลของการจัดการ

.....อุปประเด็นจากเวทีต่างๆเพื่อขับเคลื่อน

.....มตินโยบาย

TX100
ศ691น
2546

ผู้เข้าร่วมเวทีภาคคนโง่

- ๑) นายอนันต์ คาโตน
ประธานคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ ภูมิสถา
- ๒) นายประเวทย์ นามิณา
กรรมการการเกษตรและสหกรณ์ ภูมิสถา
- ๓) นายอำนาจ เขียวประวู
สมาชิกภูมิสถา จังหวัดสุรินทร์
- ๔) นางนันทนา สอนประชา
สมาชิกภูมิสถา จังหวัดชัยนาท
- ๕) นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
สมาชิกภูมิสถา จังหวัดยโสธร
- ๖) ดร.บุศดี สาริกุลิต
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
- ๗) นายอนุสรณ์ จันทน์โรจน์
อนุกรรมการนโยบายการเกษตรแห่งชาติ
- ๘) นายศักดิ์ชัย ศรีบุญซื่อ
รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๘) นางอุษณา ผู้เอื้อวิสัยทัศน์
ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยป้องกันกำจัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์
- ๑๐) ดร.จิราวรรณ เมธีประวู
หัวหน้ากลุ่มวิจัยและพัฒนาอาหารจากสัตว์น้ำ กรมประมง
- ๑๑) น.ส.ประไพ กัณเฑาะพรหม
ผู้แทนรองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร
- ๑๒) ดร.ชำนาญ สิริวิทย์
เศรษฐกร ๘ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
- ๑๓) นางมาริษา โสทรกวานนท์
นักวิชาการมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- ๑๔) นายวุฒิชัย ไพรวิระกุล
นักวิชาการอุตสาหกรรม ส่วนอุตสาหกรรมเกษตร
- ๑๕) นางจันทร์ฉาย นาทศ
นักวิชาการพาณิชย์ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
- ๑๖) นางอศิตา จิวงษ์นพประวดี
กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
- ๑๗) ดร.ชนันท์ เจริญพงศ์
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
- ๑๘) นายพีรเดช หองอ้อไท
ผู้อำนวยการฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ๑๙) นายเอินบุญ ชื่อสุวรรณ
รองผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- ๒๐) นายศักดิ์ณรงค์ คุณสาทกุล
ผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานและวิจัย สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม
- ๒๑) นางปวีณา วิบูลย์เศรษฐ
คณบดีคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตร
- ๒๒) นายอมฤทธิ์ ปิ่นศิริ
กลุ่มบริหารช่างทางอากาศ สถาบันอาหารแห่งประเทศไทย
- ๒๓) พ.ศ.ธอมธร อังสุรัตน์
คณบดีเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน
- ๒๓) นพ.ปัญญา พงษ์พาณิชย์
สวนสร้างสรรณ์ นคร-บวรรัตน์
- ๒๔) รศ.ชัชวาลวงศ์ คันธพนิต
หัวหน้าศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์เนื้อสัตว์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน
- ๒๖) น.ส.พรทิพย์ มีถิรัตน์
แทนประธานกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันอาหารแห่งประเทศไทย
- ๒๗) ดร.ศิวพัฒน์ สีจันทร์
คณบดีเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน
- ๒๘) ดร.เทียนชัย วงศ์ชื่อสุวรรณ
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยพืชพรรณ
- ๒๙) นายเจริญ คันธีรักษา
คณบดีคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๓๐) ดร.เจษฎาภรณ์ ใจงาม
ภาควิชาพืชไร่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
- ๓๑) ดร.ชานนิต อรุณรังษิกุล
ศูนย์ปฏิบัติการทดลองวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน
- ๓๒) ดร.ณัฐชยา พรหมคม
คณบดีเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
- ๓๓) นางวณิชทิพย์ สายฉวีจาวณ์
คณาจารย์คณะสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ๓๔) น.ส.กมลพรพาน หันแห่ง
คณบดีงานคณบดีและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ๓๕) นายสุนทร ทวีโภค
ที่ปรึกษา
- ๓๖) นายคณวัฒน์ ทวีโภค
กรรมการผู้จัดการ บริษัท จาตุรงศ์วัน จำกัด
- ๓๗) นายสมอธิด ปัตย์ชาติ อานิยา
นักเขียน-นักแปล
- ๓๘) นายบุญสงค์ อาก่า
อนุกรรมการนโยบายการเกษตรแห่งชาติ ภูมิสถา
- ๓๙) นพ.ธีธาดา วัฒนรัตน์
ผู้อำนวยการสำนักงานสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติด้านอาหาร
- ๔๐) นพ.ศิริวัฒน์ ศิษย์ชราตล
รองผู้อำนวยการสำนักงานสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติด้านอาหาร
- ๔๑) นางสุนันท์ธนา สมประเสริฐ
สำนักงานสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติด้านอาหาร
- ๔๒) นางอรพาด ศรีสุวรรณนา
สำนักงานสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติด้านอาหาร
- ๔๓) น.ส.ฐิติพร ศกัญญา
สำนักงานสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติด้านอาหาร
- ๔๔) คณบดีจัดการเวทีและสิ่งควรรู้เกษตรสวนการดีด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบอาหาร
- ๔๕) นางสุกัญษิณี หฤณงาญ์คู่
ที่ปรึกษาคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ ภูมิสถา
- ๔๕) พท.พัชริน ดำรงกิตติกุล
อนุกรรมการนโยบายการเกษตรแห่งชาติ ภูมิสถา
- ๔๖) นายพิบูลย์ เขียวบุญอุบลกิจ
นักวิชาการคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ ภูมิสถา
- ๔๗) วิทยาการกระบวนการ
- ๔๗) ดร.โยภาส ปัญญา
คณบดีงานคณบดีและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คำนำ

เอกสาร “นโยบายระบบอาหารไทย : ได้เวลาช่วยรัฐสร้างยุทธศาสตร์ชาติ” ฉบับนี้ สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร (สยอ.) ได้เรียบเรียงเนื้อหาจากเวทีสัมมนายุทธศาสตร์ชาติด้านอาหารในมิติ นโยบาย ที่ประกอบด้วยภาคีจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับ นโยบายของประเทศ เช่น สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกรัฐสภา ที่ปรึกษาฝ่ายการเมือง เป็นต้น ผู้แทนจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบัน การศึกษา องค์กรประชาชน และผู้แทนเครือข่ายภาคีผู้เกี่ยวข้องในระบบอาหาร โดยใช้ข้อมูลหลักจากเอกสาร ๒ ฉบับ ได้แก่ ๑) เอกสารสังเคราะห์ สถานการณ์ด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบอาหาร อันเป็นเอกสารนำเข้าในการจัดเวที และ ๒) เอกสารข้อสรุปจากการจัดเวทีภาคนโยบายในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๙ รวบรวมและจัดทำโดย คุณสุภัทศิри หุฤษฎาก์กูรและคณะ ผู้ที่สนใจข้อมูลฉบับสมบูรณ์สามารถประสานงานได้ที่ สยอ.

แนวนโยบายการพัฒนาประเทศ นับแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาโดยใช้ “รายได้” เป็นตัวชี้วัดความเจริญ เป็นผลกระทบต่อเนื่องมาจากการรับอารยธรรมจาก กระแสสังคมโลกที่ใช้ “รายได้” ในการจัดอันดับความเจริญของประเทศ ประกอบกับประเทศไทยมีจุดแข็งในเรื่องของภูมิโนะเขตที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทรัพยากรที่เป็นอาหาร” ทุกรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับนโยบายที่เร่งพัฒนาการผลิตอาหารส่งขายต่างประเทศเพื่อให้มีรายได้สูงสุดในทุกวิถีทาง และแน่นอนว่า การดำเนินการดังกล่าวย่อมมีผลสะท้อนย้อนกลับ เช่น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบต่อสุขภาพทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งรัฐเองก็คำนึงถึง จึงได้มีนโยบายเพื่อการป้องกันหรือลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเช่นกัน

แต่ในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า การป้องกันหรือลดผลกระทบ
ดำเนินการได้ไม่สำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุหลักเป็นเพราะมีหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องมากมาย อีกทั้งยังมีการทำงานที่แยกส่วน ขาดกระบวนการ
มีส่วนร่วมของกลุ่มคนหรือองค์กรที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และที่สำคัญคือ ไม่มีการ
บูรณาการในการวางเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน เพื่อให้บังเกิดผลใน
ภาพรวม ก่อนที่จะแยกย้ายกันไปดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตน รวมถึง
การขาดการเฝ้าระวังและติดตามภาพรวมของระบบที่มีการเปลี่ยนแปลง
อย่างรวดเร็ว ทั้งจากปัจจัยภายในประเทศ และปัจจัยภายนอกประเทศ ได้แก่
กระแสโลกาภิวัตน์

ในการแก้ไขปัญหาทั้งการกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาระบบ
อาหารและกระบวนการทำงาน จำเป็นต้องมีการดำเนินการโดยเร่งด่วน และ
หากจะให้บรรลุผลจะต้องมีการดำเนินการทั้ง ๓ ส่วนไปพร้อมกัน ได้แก่ พัฒนา
องค์ความรู้ เสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายและสร้างนโยบายแบบมีส่วนร่วม

เอกสารฉบับนี้เป็นเพียงการเริ่มต้นของความคิดที่สะท้อนจากผู้มี
บทบาทเกี่ยวข้องเท่านั้น แต่หากจะพัฒนาไปสู่การมียุทธศาสตร์แห่งชาติ
ด้านอาหาร ที่จะเป็นแผนชี้นำนโยบายของระบบอาหารไทยที่มีความบูรณาการ
และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ควรต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาความรู้และขับ
เคลื่อนสังคมอย่างมีแผนงานที่ชัดเจนจริงจังกต่อไป โดยอาศัยพลังการมีส่วน
ร่วมจากภาคีเครือข่ายทุกหน่วยงานทุกองค์กรในระบบอาหาร

TX 100 ต691น 2546

* 8 K 0 0 0 0 0 0 2 5 7 2 *

นโยบายระบบอาหารไทย : ได้เวลาช่วย...
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

“อาหาร” รายได้มหากาล..

คือความมั่นคงของชาติใช่ไหม?

เลขหมู่.....
 เลขทะเบียน 0.0001884.....
 วันที่

เป็นที่ยอมรับกันดีว่าประเทศไทยนั้นอยู่ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรและภูมิอากาศที่เอื้อต่อการเกษตร กว่าร้อยละ๘๐ เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำ ไร่พื้นที่เพาะปลูกมากกว่า ไร่ยลละ ๔๖ มีจำนวนประชากรอยู่ในภาคเกษตรกว่า ไร่ยลละ ๕๖ ปริมาณการผลิตอาหารในประเทศมีมากเพียงพอทั้งสำหรับผู้บริโภคในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งอาหารไทยยังมีชนิดและประเภทที่หลากหลาย เป็นอาหารสุขภาพ มีองค์ประกอบสมุนไพร มีคุณค่าทางอาหารสูง ทั้งนี้ข้อมูลจากสถาบันอาหารยืนยันความสำคัญของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยว่ามีมูลค่าถึงร้อยละ ๒๔.๓ ของGDP

หรือมากกว่า ๑.๒ ล้านล้านบาท มีมูลค่าการส่งออกในปีละ ๔ - ๔.๕ แสนล้านบาท อัตราเติบโตเฉลี่ยร้อยละ ๑๓ ต่อปี...นำขึ้นชมกับมูลค่าจากระบบอาหารไทย

แต่น่าแปลก ที่เกษตรกรผู้ผลิตอาหารกลับมีรายได้อยู่ได้เส้นความยากจนเสมอมา ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ในจำนวนคนจน ๘.๘ ล้านในปี ๒๕๔๔ เป็นคนในชนบทกว่าร้อยละ ๘๐ โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีอาชีพเกษตร ถือครองที่ดินน้อย ปัจจัยสำคัญที่สุดที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นคนจน คือ อาชีพเกษตรกรที่ไม่มีที่ทำกิน หรือมีน้อยกว่า ๔๐ ไร่ โดยตัวแปรสำคัญคือการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร นำกังวลกับความจริงที่ว่า ทุกวันนี้อัตราการถือครองที่ดินของเกษตรกรมีแต่แนวโน้มลดลง แปรสภาพเป็นผู้เช่าที่ดินมากขึ้น เกษตรกรไทยกว่า ๘ แสนครัวเรือนไร้ที่ทำกิน อัตราการไร้ที่ทำกินเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๐๕ ต่อปี ขณะที่ยังมีที่ดินที่ถูกทิ้งว่างเปล่าก่อความเสี่ยงเสียหายเศรษฐกิจอีกปีละ ๑.๒ แสนล้านบาท

ยิ่งน่าสเน่ห์ที่ขึ้นไปอีก เมื่อพบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว แม้ทรัพยากรและความหลากหลายทางธรรมชาติอาจไม่สมบูรณ์เท่าไทย หากมีเงินมากมายที่จะซื้อหาอาหาร กลับถือเรื่องความมั่นคงทางอาหารเป็นส่วนสำคัญของความมั่นคงของชาติ* ประธานาธิบดีสหรัฐ ได้ปราศรัยเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๔ ชัดเจนว่า "เป็นสิ่งสำคัญสำหรับชาติของเรา ที่จะสร้างการเพาะปลูกเพื่อเลี้ยงดูประชากรของเรา คุณคิดถึงภาพของประเทศที่ไม่สามารถเพาะปลูกอาหาร ที่จะเลี้ยงดูประชาชนของตนเองออกใหม่ ประเทศนี้ย่อมจะถูกกดดันจากนานาชาติได้ง่าย ประเทศนี้ย่อมตกอยู่ในความเสี่ยง ดังนั้น เมื่อเรากำลังพูดถึงการเกษตรของอเมริกา แท้จริงแล้วเรากำลังพูดถึงความมั่นคงของชาติ"...

เช่นนั้นแล้ว แนวนโยบายของชาติไทยที่ปลูกเพื่อขาย สร้างรายได้มหาศาล อาจไม่ใช่คำตอบของความมั่นคงทางอาหารของชาติที่ระมัดระวัง ด้วยว่าประเทศเป็นมหาอำนาจการเงินของโลก ยังเห็นว่าความมั่นคงทางชาติคือความสามารถในการเพาะปลูกเพื่อเลี้ยงดูประชาชนของตนเอง

* อนุช อาภาภิรม, สถานการณ์และแนวโน้มนโยบาย: ถึงเวลาสร้างนโยบายอาหารแห่งชาติ, สยอ. ๒๕๔๕ หน้า ๖๖

นโยบายมุ่งขยายได้กำไร...แต่กับเกษตรกร

ตลอดระยะเวลากว่า ๔๐ ปี นับจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน กว่าครึ่งทางที่เข็มมุ่งของแผนเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างมุ่งมั่น นโยบายเกษตรของชาติก็เป็นไปภายใต้ธงเศรษฐกิจนี้ด้วย ระบบการผลิตพืชเชิงเดี่ยว การแปรรูปในลักษณะอุตสาหกรรมอาหารจึงเติบโตอย่างรวดเร็ว หากแต่ใครจะคาดคิดว่า ด้วยวิถีการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าสินค้าอาหารอย่างสุดโต่งเช่นนี้ ได้ตัดดวงทุนของชาติไปอย่างยากจะฟื้นคืน...

เพื่อการผลิตที่เน้นปริมาณสูงสุด เทคโนโลยีและสารเคมีถูกระดมใช้บนผืนดิน ประเทศไทยนำเข้าสารเคมีการเกษตรปีละ ๓๐,๐๐๐- ๕๐,๐๐๐ตัน มูลค่าไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ล้านบาท สารเคมีเหล่านี้ก่อให้เกิดของเสียจากสารเคมีการเกษตรปีละ ๑๘,๐๐๐ ตัน ประมาณว่าไทยสูญเสียธาตุอาหารในดิน คิดมูลค่าปีละกว่า ๓,๗๐๐ล้านบาท พื้นดิน น้ำ อากาศสะสมแต่สารเคมีเป็นพิษเสื่อมสภาพ พื้นที่ป่าลดลงจาก ๑๗๑ ล้านไร่ในปี ๒๕๐๔ เหลือ ๘๑.๐๘ ล้านไร่ในปี ๒๕๓๖ ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชพันธุ์พื้นเมือง ผักพื้นบ้าน

นโยบายระบบอาหารไทย :

ใต้เวลาช่วยรัฐสร้างยุคศาสตร์ชาติ...

ว่า กล้วยสุกหายลงไปมาก พืชผักสำคัญในตลาดปัจจุบันมีเพียง ๘ ชนิดหลักที่มีจำหน่ายตลอดปี คือ ผักบุ้ง คะน้า กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ผักกาดขาว กวางตุ้ง พริกชี้หนู และแตงกวา ประมาณว่าในช่วงระยะ ๔๐ ปีพันธุ์ข้าวพื้นเมืองของไทยลดลงจาก ๑๐,๐๐๐ สายพันธุ์เหลือเพียง ๑,๐๐๐ สายพันธุ์ และปลูกเพื่อการค้าไม่ถึง ๑๐ สายพันธุ์ ยิ่งกว่านั้นเอกลักษณ์ในระบบอาหารไทยอันเป็นทุนทางสังคม วัฒนธรรมที่เสื่อมสลายไม่อาจประเมินค่าได้ อาหารไทยดำรงดั้งเดิมที่ยังคงเหลืออยู่ถูกอนุรักษ์ในฐานะ "สินค้าเพื่อการท่องเที่ยว" ขณะที่เด็กไทยยุคใหม่เห็นข้าวราดแกงเป็นอาหารล้ำสมัย ไม่ไ้หุเหมือนอาหารขยะ (JUNK FOOD) จากโลกตะวันตก อย่างพิซซ่า แฮมเบอร์เกอร์ และพฤติกรรมการบริโภคเช่นนี้กำลังบั่นทอนทุนทางสุขภาพของคนไทยด้วย ในปี๒๕๔๓ ข้อมูลจากกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขพบว่า มีผู้เสียชีวิตด้วยโรคหัวใจ ความดันโลหิตสูงและเบาหวานอันสัมพันธ์กับการบริโภคเกินพอดีถึง ๘๐,๐๐๐ ราย คิดเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลราวปีละ ๑๔,๔๐๐ ล้านบาท ยังไม่รวมผู้ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดหัวใจตีบอีกกว่า ๖๐๐,๐๐๐คน ขณะที่ม่เด็กด้อยโอกาสขาดอาหารอีกกว่า ๖๐๐,๐๐๐ คนในเมืองอู่ข้าว อู่น้ำแห่งนี้

ที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยเฉพาะในชนบทเพื่อการอยู่ดี มีสุข ตั้งแต่การปลูก การเก็บเกี่ยว การแบ่งปัน เกื้อกูล ได้ล่มสลายลงอย่างรวดเร็ว เพราะระบบอาหารไทยรับเอาเทคโนโลยีเพื่อการผลิตที่ซับซ้อนมากขึ้น ต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น และปลายทางของระบบอาหารไทยคือ การซื้อขายในตลาดเพื่อ "เงิน" เท่านั้น ผู้ผลิต ผู้บริโภคไทยจึงอยู่ในฐานะยอมจำนนกับการขึ้นนำของระบบตลาดอย่างไม้อาจขัดขืนได้

ผลลัพธ์การจัดการ...

ฐานความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดินกำลังถูกทำลาย

สภาพปัญหาต่างๆที่เป็นผลสะท้อนจากนโยบาย การจัดการของประเทศ และผลจากกระแสโลก ทำให้ฐานความอุดมสมบูรณ์ของชาติถูกบั่นทอนลงอย่างรวดเร็ว ฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการเกษตรถูกทำลายทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ ได้แก่

- ฐานวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคดั้งเดิมเปลี่ยนไปตามกระแสและกลไกตลาด
- ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลยตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับผู้ปฏิบัติงาน
- ฐานเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเทคโนโลยีจากภายนอกทำให้ต้นทุนสูง
- ฐานการจัดการอ่อนแอทั้งฝ่ายนโยบาย ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติการดำเนินงานแยกส่วน ขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ มีระเบียบขั้นตอนซ้ำซ้อนและยุ่งยาก
- ฐานความรู้ขาดการจัดการเพื่อการพัฒนา การนำไปใช้และขาดการวิจัยที่ตรงเป้าหมาย

● **ฐานความคิดถูกทำลายโดย**
นโยบายและแผนการส่งเสริมจากรัฐ
ที่เน้นการผลิตเชิงพาณิชย์เพื่อป้อน
ตลาดมากกว่าการบริโภคของครัว
เรือนและชุมชน ขาดการตระหนักถึง
ประเด็นคุณค่าอาหารไทย มอง
อาหารเป็นเพียงแค่สินค้า

● **ฐานบูรณาการการจัดการ**
ประเทศไทยยังไม่มียุทธศาสตร์บูรณา
การระบบอาหารและขาดองค์การ
รองรับเพื่อให้มีการดำเนินงานอย่าง
จริงจัง

แน่นอนว่าสภาพปัญหาเหล่านี้
จะคงดำรงอยู่ และยิ่งจะขยาย
ขอบเขตมากขึ้นหากการแก้ปัญหา
เป็นไปอย่างกระจัดกระจาย และไม่
ตรงกับต้นตอของเหตุ

ความเคลื่อนไหวของโลก...

ปัจจัยในระบบอาหารที่ไทยไม่อาจหลีกเลี่ยง

★ วิกฤติการณ์ขาดแคลนอาหารของโลกอนาคต :
โอกาสของเกษตรกรไทย ??

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) แถลงในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปี เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๘ ว่า โลกกำลังจะเผชิญกับวิกฤติการณ์ขาดแคลนอาหารในอนาคตอันใกล้เพราะ ๓ สาเหตุสำคัญคือ

๑) การเปิดเสรีทางการค้าขององค์การการค้าโลก ภายใต้ข้อตกลงการเกษตรเรื่องการลดการอุดหนุนภายใน การเปิดตลาดสินค้าเกษตร การลดอุดหนุนการส่งออก การลดภาษีศุลกากร ทำให้ประเทศพัฒนาแล้วเกิดมีพันธกรณีตามข้อตกลงในการลดการอุดหนุนลงทำให้แรงจูงใจในการผลิตสินค้าเกษตรลดลง และปริมาณการผลิตอาหารของโลกมีแนวโน้มลดลงด้วย

๒) ชาวโลกตื่นตัวในด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้การใช้ทรัพยากรเพื่อการเกษตรต้องเผชิญกับต้นทุนทางสังคม (Social Cost) อันเป็นการเพิ่ม

นโยบายระบบอาหารไทย :

ได้เวลาช่วยรัฐสร้างยุทธศาสตร์ชาติ...

ต้นทุนการผลิต ขณะเดียวกัน วิธีการผลิตเชิงมหกิจ (Mass Production) ที่มีการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อปริมาณการผลิตสูงสุด เริ่มถูกต้องด้านด้วยกระแสความต้องการการเกษตรอย่างยั่งยืนจึงมีผลทำให้การผลิตอาหารของโลกต้องลดน้อยถอยลงด้วย

๓) อัตราการเพิ่มของประชากรโลกยังคงสูงขึ้นเรื่อยๆ แม้จะมีแนวโน้มอัตราเพิ่มที่ลดลง หากแต่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด หรือกลุ่มประเทศผู้ออดอยาก หิวโหย (Hunger Countries) ที่เคยพึ่งพาแหล่งอาหารจากประเทศพัฒนาแล้วก็ยังคงมีปัญหาในด้านการคุมกำเนิด

FAO ได้เร่งรัดการจัดทำแผนเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตอาหารของประเทศสมาชิก พร้อมทั้งจัดทำระบบเตือนภัยในการสำรองอาหารของโลก (Global Warning) ที่พิจารณาจากปริมาณการสำรองธัญพืชของโลก (World Cereal Stock) หากแต่ในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมาพบว่าปริมาณการสำรองธัญพืชของโลกในแต่ละปีมีอัตราลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๒.๕ ต่อปี จนกระทั่งได้เกิดข้อวิตกกังวลถึงวิกฤตการณ์ขาดแคลนอาหารในอนาคตอันใกล้

สำหรับประเทศไทย...แหล่งผลิตอาหารของโลก...นี่เป็นโอกาสหรือไม่

โลกมิได้หยุดนิ่งรอผลผลิตในฐานะครัวโลกเท่านั้น และไทยมิใช่ชาติเดียวที่เป็นแหล่งผลิตอาหารที่อุดมสมบูรณ์ ที่สำคัญทุกประเทศต่างดิ้นรนเพื่อสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงทางอาหารด้วยการพึ่งพาตนเอง ปรากฏการณ์ของข้าวพันธุ์ Super Rice ที่พัฒนาขึ้นด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นตัวอย่างของความดิ้นรนของประเทศที่ผลิตอาหารไม่เพียงพอสำหรับคนในชาติตน เช่น จีน ฟิลิปปินส์ อินเดีย ทดลองปลูก Super Rice ข้าวคุณภาพต่ำ แต่ปริมาณสูง เพราะต้องการมีกินก่อนกินอร่อย

ดังนั้นหากไทยจะใช้ภาวะการขาดแคลนอาหารของโลกเป็นโอกาสแล้ว นโยบายการจัดการระบบอาหารเช่นไร จึงจะเป็นคำตอบสำหรับแนวทางที่จะใช้วิกฤตโลกให้เป็นโอกาสของประเทศได้ และแน่นอนว่าต้องหมายถึงความมั่นคงทางอาหารของคนในประเทศไทยด้วย

❖ เทคโนโลยีชีวภาพ GMOs : จุดยืนของไทยอยู่ที่ไหน

ปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกาชูประเด็นเทคโนโลยีชีวภาพ GMOs ในฐานะเทคโนโลยียุคเอชเอชซีที่ช่วยลดความขาดแคลนอาหารของโลกอนาคตได้ อีกทั้งสินค้า GMOs มักจะมีราคาต่ำกว่าสินค้าที่ปราศจาก GMOs และจากการเปรียบเทียบทางการแข่งขันแล้ว สินค้าที่ปราศจาก GMOs ไม่อาจจะแข่งขันทางการค้ากับ GMOs ได้ สหรัฐอเมริกาจึงใช้ข้อได้เปรียบนี้ในการผลิตสินค้าเกษตร และส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศทั่วโลก ในขณะที่พวกเราก็มีกระแสความตื่นกลัวอย่างมากในหลายประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศผู้นำเข้าอย่างสหภาพยุโรป แม้ว่าในปัจจุบันจะเป็นเพียงความตื่นกลัวในพืชภัยที่จะมีผลต่อชีวิตและสุขภาพซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการปฏิเสธการนำเข้า หรือการไม่บริโภคสินค้าที่มี GMOs แต่เพราะยังขาดหลักฐานที่บ่งชี้ถึงพืชภัยที่จะมีต่อสุขภาพ กลุ่มประเทศเหล่านี้จึงยังไม่สามารถผลักดันให้เกิดมาตรการห้ามนำเข้าที่เป็นมาตรการจำกัดการนำเข้า (Trade Barrier) ได้

สำหรับประเทศไทย ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นคือผลกระทบในด้านการค้าจากกลุ่มประเทศที่ตื่นกลัวภัยของ GMOs เพราะประเทศไทยได้มีการนำเข้าสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเหลือง พันธุ์ไก่ จากสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า สินค้าเกษตรของไทยปราศจาก GMOs แต่เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มียุทธวิธีควบคุมการนำเข้าสินค้าที่มี GMOs จึงเป็นปัญหา และยังมีอุปสรรคในวิธีการตรวจสอบรับรองผลิตภัณฑ์อาหารที่มี GMOs และปราศจาก GMOs

อันที่จริงผลกระทบในภาพรวมของเศรษฐกิจไทยจะมีทั้งประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มาจากเทคโนโลยี GMOs และสินค้าเกษตรที่ปราศจาก GMOs โดยเฉพาะการเกษตรรายย่อยที่พึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ดังนั้นท่าทีและนโยบายของรัฐบาลจึงต้องชัดเจน มองรอบด้าน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก การศึกษาผลได้ผลเสียของการผลักดันประเด็นดังกล่าวในทิศทางต่างๆ จึงสำคัญยิ่ง เช่นเดียวกับการติดตาม

การเคลื่อนไหวของสองกลุ่มมหาอำนาจทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

ในเบื้องต้นสิ่งที่น่าจะเกิดประโยชน์คือ การให้การรับรองสินค้าที่ปราศจาก GMOs เพื่อประเทศไทยจะได้ใช้โอกาสในการเข้าสู่ตลาดที่ผู้บริโภคมีความเคร่งครัดผลของภัยที่มีต่อชีวิตและสุขภาพ ด้วยการขยายการส่งออกสินค้าที่ปราศจาก GMOs และแน่นอนว่าย่อมเป็นการประกันความปลอดภัยเพื่อผู้บริโภคภายในประเทศด้วย

๕. ก่ออย่างไร?.. หากต้องรู้เท่ากับโลกาภิวัตน์

ไม่ว่าจะปฏิเสธได้ว่าท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เคลื่อนตัวอย่างรวดเร็ว การกำหนดนโยบายใดๆของประเทศย่อมได้รับผลกระทบจากการเคลื่อนไหวนี้ทั้งโดยตรง โดยอ้อม สำหรับระบบอาหารไทยแล้วกระบวนการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ล้วนได้รับผลจากกระแสโลก ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันด้านราคาสินค้าในตลาดโลก การลงทุนจากบริษัทข้ามชาติ กฎระเบียบการค้าโลก การเจรจาการค้าระหว่างประเทศ การกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี ที่มีการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงกฎกติกาใหม่ๆอยู่เสมอโดยอาศัยความได้เปรียบทางฐานความรู้และเทคโนโลยีของประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือแม้แต่การหลังไหลของกระแสวัฒนธรรมจากต่างประเทศที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนไทย

ดร.เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (ยุค ศรีอารยะ) นักวิชาการศึกษาระบบโลก และศึกษาความเป็นไปของระบบโลก บรรยายพิเศษในการจัดเวทีภาคนโยบายของ สยอ. โดยให้ข้อมูลว่าปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับ ๒ กระแสหลัก กระแสหนึ่งเรียกว่า “หลังจาก (Post) ความเป็นตะวันตก” คือ ระบบโลกในยุค

อุตสาหกรรมเมืองจัดการจัดการและระบบการบริหารที่ซับซ้อน มีความเป็นวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานมีกฎเกณฑ์ด้วยระบบ เหตุผลความเป็นตะวันตกได้แพร่เข้าไปในสังคมทุกจุดของโลก แต่โลกตะวันตกเผชิญกับปัญหาสังคมมากมาย ตั้งแต่การขาด ความอบอุ่นในครอบครัว ความเครียดของผู้คน และปัญหา สุขภาพอันเนื่องจากการบริโภคอาหาร กระแสที่สอง เป็น กระแสที่วิ่งจากวัตถุนิยมมา "สู่ความเป็นมนุษย์" มีจิตวิญญาณ มีความรักความอบอุ่น สิ่งเหล่านี้ยังสัมผัสได้ในสังคมตะวันออก เช่น เมืองไทยที่มีความอุดมทางทรัพยากร ความหลากหลาย ทางชีวภาพและวัฒนธรรม ซึ่งเหนือกว่าส่วนอื่นๆในโลก การ เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง การเกษตรและ หัตถกรรม ทำให้คนเลี้ยงตัวเอง จึงเป็นการสร้างคุณภาพชีวิต ของเกษตรกร

ด้วยความซับซ้อน และเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งของระบบ โลกเช่นนี้ ดร.เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ จึงเห็นว่า จำเป็นที่ ต้องดึงระบบโลกเข้ามาช่วยวิเคราะห์การพัฒนายุทธศาสตร์ อาหาร เพราะประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของระบบโลก จึง ต้องมีการค้นคว้าและวิจัยระบบโลกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ปัญหาคือ...ถ้าอย่างไรประเทศไทยจึงจะมีการจัดการ ความรู้ และข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการรู้เท่า ทันความเคลื่อนไหวของโลกที่กว้างใหญ่ไพศาล และมีการ เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

นโยบายรัฐในระบบอาหารไทย... มีมากมาย..แต่ต่างคนต่างทำ
นโยบายหลักและแผนในระบบอาหารแห่งชาติปัจจุบันนี้มีอยู่มากมาย เช่นในภาพต่อไปนี้

**แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ ๙**

- ไทยเป็นลัทธิพัฒนาการ
- พัฒนากิจการเกษตรกรรม
- จัดการด้วยกฎวิธีวินัยทางอาหาร
- สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย
- พัฒนากิจการพาณิชย์
- พัฒนากิจการบริการสังคม

**แผนพัฒนาการเกษตรใน
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙
ยุทธศาสตร์พัฒนา
เกษตร**

- สร้างความเข้มแข็งเกษตรกรตาม
แนวเศรษฐกิจพอเพียง
- พัฒนาความสมบูรณ์ในการแข่งขัน
- พัฒนาพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้ม
แข็ง
- การจัดการสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติ
- การบริหารจัดการทรัพยากร
เกษตร

**คำแถลงนโยบายของ
กรม. ๒๒ ก.พ. ๕๕**

๑. สร้างความเข้มแข็งเกษตรกร
ปรับปรุงโครงสร้างสินค้าเกษตร
- ส่งเสริมเกษตรกรสหกรณ์ เกษตร
วิสาหกิจ
๒. ให้ความสำคัญกับเกษตรกร
- ให้ความสำคัญกับเกษตรกร
พอเพียง
๓. พัฒนาศักยภาพเกษตรกร
ปรับปรุงแบบ
- พัฒนาศักยภาพเกษตรกร ๑
ด้าน ๑. พัฒนาทักษะ
อาชีพ
พัฒนาเกษตรกรให้ทำในรูปแบบ (1)
จัดการเกษตรกรให้มีความทันสมัย
นโยบายเศรษฐกิจ
๒. ส่งเสริมการวิจัยทางเทคโนโลยี
นวัตกรรม
๓. พัฒนาศักยภาพเกษตรกร
จัดการเกษตรกรให้มีความทันสมัย
นโยบายเศรษฐกิจ
๓. เพิ่มขีดความสามารถแข่งขัน
ของภาคเกษตรในตลาด
ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่ม
ด้วยการปรับปรุงประสิทธิภาพ
- ปรารถนาให้เกษตรกรสามารถ
แข่งขันกับเกษตรกร
- พัฒนาศักยภาพของเกษตรกร
ภาคธุรกิจเกษตร
ส่งเสริมการปรับปรุงประสิทธิภาพ
การผลิต

**พัฒนาแม่บท
อุตสาหกรรมอาหาร**

**วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์แม่บท
๗ ด้าน ๓๐**

๑. การพัฒนาเกษตรกร
๒. ด้านการเสริมสร้างอุตสาหกรรม
- ความร่วมมือระหว่าง
อุตสาหกรรมเกษตรกับ
การแปรรูปสินค้า
๓. การเสริมสร้างการผลิต
๔. การพัฒนาวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยี
๕. การตลาด
๖. ความปลอดภัยของอาหาร

**แผนงานความปลอดภัย
อาหารของประเทศ**

- สร้างความปลอดภัยอาหารแห่งชาติ
- พัฒนาศักยภาพเกษตรกร
แห่งชาติ
- แผนอาหารเสริมในการแข่งขัน
ฉบับที่ ๕

**แม่บทนโยบายพัฒนา
ตามบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. ๒๕๕๐**

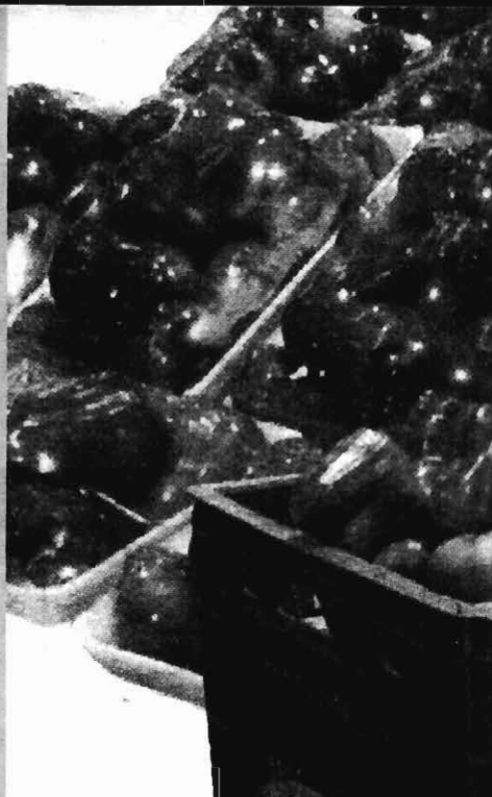
- ให้จัดการกระจายรายได้ภายในธรรม (ม.๕๓)
- รัฐต้องจัดสรรทรัพยากรอันเป็นเกษตรกรรม ทรัพยากรสัตว์น้ำ
(ม.๕๔)
- สร้างความเข้มแข็งระบบเศรษฐกิจ (ม.๕๕)
- รัฐต้องสนับสนุนเกษตรกรผู้แทนเสรีโดยหลักในการตลาดแข่งขัน
ภายในธรรม (ม.๕๖) หรือผู้แทน (ม.๕๗)

เมื่อวิเคราะห์แผนและนโยบายรัฐจากตารางข้างต้น จะพบว่า กระจุกกระจายอยู่ในหลายกระทรวง ในด้านประเด็นเนื้อหาเน้นว่าครอบคลุม ตั้งแต่การจัดการฐานทรัพยากรการผลิต ไปจนถึงการคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว ส่วนที่ยังไม่พบคือ นโยบายด้านการจัดการการขนส่งและกระจายอาหาร หากวิเคราะห์นโยบายกับวัตถุประสงค์ในการจัดการทั้งระบบอาหาร อาจสรุปได้ ดังนี้คือ

ประเด็นในระบบอาหาร	นโยบายที่ตอบสนองต่อประเด็นในระบบอาหาร
จัดการฐานทรัพยากรการผลิต	จัดการทรัพยากรธรรมชาติ
พัฒนาวัตถุดิบ	พัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร จัดระบบ From farm to table
สร้างความเข้มแข็งเกษตรกร และส่งเสริมสิทธิชุมชน	พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร เกษตรกรที่มีต้นทุน กองทุนหมู่บ้าน ปรับโครงสร้างสินเชื่อเงินทุน วิสาหกิจชุมชน สร้างความเข้มแข็งระบบสหกรณ์ กระจายรายได้อย่างเป็นธรรม เกษตรกรร่วมกำหนดนโยบาย
พัฒนาศักยภาพเกษตรกร	ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วิจัยจากภูมิปัญญา ส่งเสริม เกษตรผสมผสาน
การปรับปรุงพันธุ์สัตว์น้ำ	พัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ส่งเสริมหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
การจัดการคุณภาพผลิตภัณฑ์	รณรงค์ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน พัฒนาสุขลักษณะ อาหารแห่งชาติ
ฟื้นขีดความสามารถการแข่งขันในตลาดโลก	ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารโลก ไทยเป็นศูนย์กลางสินค้าเกษตร อื่นๆ พัฒนาผลิตภัณฑ์ Brand Name ส่งเสริมการ ประมงพาณิชย์
พัฒนาการตลาดที่เป็นธรรม	รณรงค์ตลาด แข่งขันที่เป็นธรรม พัฒนาลาสนอก อุตสาหกรรม พัฒนารบบตลาดสินค้ากับ IT ส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร
การขนส่งและกระจายสินค้า	ไม่พบนโยบายด้านนี้
คุ้มครองผู้บริโภค	ระบบความปลอดภัยอาหาร
การประสานงานเชื่อมโยง	บริหารจัดการห่วงโซ่มูลค่าเกษตร พัฒนาอาหารโภชนาการ
ผลการบริหารจัดการภาพรวม	แห่งชาติ พัฒนาเกษตรกรเข้มแข็ง สร้างความร่วมมือกลุ่ม อุตสาหกรรม และเชื่อมโยงการผลิตกับการตลาด

ด้วยนโยบายที่มากมายเช่นนี้
ทำไมประเทศไทยจึงยังจัดการระบบ
อาหารแบบขาดทุน...

หากวิเคราะห์ในเบื้องต้น สิ่ง
ที่เห็นคือ สารเนื้อหาในนโยบาย
บางส่วนยังไม่มีแนวปฏิบัติ มีเพียง
วัตถุประสงค์ เช่น เป็นเพียง
บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ที่ยังขาด
การแปรเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง
หรือมีความไม่เป็นเอกภาพใน
แนวทางนโยบาย เช่น ขณะที่รัฐ
ประกาศสนับสนุนนโยบายส่งเสริม
เกษตรอินทรีย์ แต่ดูเหมือนตัวเลข
การนำสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรยัง
ไม่มีท่าทีที่จะลดลง

ปัญหาเกิดเพราะ...ระบบการจัดการไม่บูรณาการ เป็นองค์รวม

ปัญหาจากการดำเนินงานตามนโยบายในระบบอาหาร ที่ผู้เข้าร่วมเวที
ระดมความเห็นในประเด็นต่างๆของระบบอาหาร ซึ่งสำนักงานสนับสนุนการ
พัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหารจัดขึ้นใน ๔ เวที ผู้คนกว่า ๕๐๐ คน
พบปรากฏการณ์ของปัญหาโดยสรุปคือ

- นโยบายแยกส่วน การบริหารงานในเชิงนโยบายขาดการเชื่อมโยง
ภาพรวมอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถนำศักยภาพและจุดเด่นของแต่ละ
องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

- ขาดการประสานงานที่ดี ทั้งในระดับนโยบายและระหว่างหน่วยงาน
ภาครัฐ การดำเนินงานตามแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับอาหารยังไม่ประสบ

ผลสำเร็จ หน่วยงาน
เกี่ยวข้องต่างมีแผนงาน
โครงการที่ซ้ำซ้อนไม่ต่อ
เชื่อมโยงกัน

- มีช่องว่างและความ
ซ้ำซ้อนของกฎหมาย
ที่เกี่ยวข้องตลอดวงจร
อาหาร การบังคับใช้
กฎหมายที่เกี่ยวข้องใน
ระบบอาหารยังไม่เกิดผล
อย่างจริงจัง เช่น ด้านความ
สะอาดและความปลอดภัย
บางส่วนไม่ครอบคลุม เช่น
สุขลักษณะในการขนส่ง

- ขาดการส่งเสริม
และเอื้ออำนวยต่อเกษตรกร ผู้ผลิตอย่างครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นด้านปัจจัย
การผลิต การตลาด และการขนส่ง

- ภาครัฐทั้งระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ในแต่ละองค์กรที่สังกัดยังมีความซ้ำซ้อน และขาด
ยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เห็นภาพรวมอย่างบูรณาการ

- นโยบายรัฐและองค์กรระดับบริหารของรัฐด้านผลิตทางการเกษตร
ละเลยภูมิปัญญาดั้งเดิม มุ่งเน้นการส่งเสริมการปลูกพืชเชิงเดี่ยวจนเกิดผล
กระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและต้นทุนปัจจัยการผลิตของเกษตรกรสูง

- ประเทศไทยสูญเสียเสรีภาพด้านระบบอาหาร ทั้งทางด้านการผลิต
การบริโภค และการตลาด ไม่อยู่ในฐานะในการเจรจาต่อรองการค้าระหว่าง
ประเทศ

- ประเทศไทยยังไม่มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการและติดตาม
ประเมินผลภาพรวมของระบบอาหารอย่างครบวงจร

หากสรุปเป็นภาพรวมพบว่า ปัญหาทางนโยบายในระบบอาหารเกิดจากการมุ่งให้ "รัฐ" มีบทบาทชั้นนำ การกำหนดนโยบาย โดยใช้ "เศรษฐกิจ" เป็นแนวทางหลักของการพัฒนา ขาดการเชื่อมโยงภาพรวมของระบบทำให้เกิดนโยบายแยกส่วน ไม่บูรณาการระหว่างการพัฒนายังยืนและความเติบโตทางเศรษฐกิจ อีกทั้งขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่นๆในระบบอาหาร การนำนโยบายไปปฏิบัติ ขาดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการภาพรวมด้านระบบอาหาร ไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ชัดเจน มีช่องว่างและความซ้ำซ้อนของกฎหมาย ขาดกลไกการติดตามประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ อย่างเป็นระบบ โดยการประเมินจากบุคคลภายนอก มีแต่กระบวนการติดตามภายในทำให้เกิดลักษณะแยกส่วน ไม่สามารถมองเห็นปัญหาทั้งระบบได้ หรือกล่าวโดยสรุปว่าระบบอาหารไทยในปัจจุบันนั้น ยังไม่บูรณาการแนวทางการจัดการ เป็นองค์รวม ขาดเป้าหมายหลัก ยุทธศาสตร์ร่วม

สมดุลของการจัดการ:

เศรษฐกิจยังยืนกับการพึ่งพาตนเองอย่างมั่นคง

การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการระบบอาหารของชาติให้เป็นองค์รวมที่มีความบูรณาการ ไม่แยกส่วนในการจัดการ มีจุดหมายปลายทางอยู่ที่ไหน..... ประเทศไทยจะต้องหันหลังให้กับการประกาศตัวเป็นครัวโลก แล้วหันกลับมาอยู่อย่างสังคมธรรมชาติ ที่ชุมชนพึ่งพา จัดการระบบอาหารของชุมชนเองเท่านั้นหรือ

หัวใจสำคัญที่ยุทธศาสตร์ในทางนโยบายของระบบอาหารจะต้องสร้างขึ้นอยู่ที่ "การค้นหาจุดสมดุลหรือความพอดีในการจัดการ" ที่ประกอบด้วย การมี "กระบวนการที่เหมาะสม" ต่างหาก หมายถึง การกำหนดยุทธศาสตร์จัดการระบบอาหารเพื่อพัฒนาศักยภาพทาง "มูลค่า" ของอาหารอย่างครบวงจร ไปพร้อมกับ การชูประเด็น "คุณค่า" ของอาหารในฐานะวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม และให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับสร้างความมั่นคงทางอาหารและการพึ่งพาตนเอง โดยมีกระบวนการจัดการที่เปิดโอกาสกับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในระบบอาหาร และมีองค์กรรับผิดชอบการเฝ้าระวัง ติดตาม

นโยบายระบบอาหารไทย :

ได้เวลาช่วยรัฐสร้างยุทธศาสตร์ชาติ...

ปรัชญาทฤษฎีที่เท่าทันสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยใช้ความรู้เป็นฐานการพัฒนาภาพรวมของวงจรอาหาร

ภาพความกระตือรือร้น อยากร่วมร่วมเสนอ กำหนดทิศทางของระบบการจัดการอาหารของประเทศ เป็นภาพสะท้อนจากการจัดเวที ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความเห็นกับเครือข่ายผู้ร่วมงานกว่า ๕๐๐ คนของ สยอ. ซึ่งหลากหลายทั้งจากเกษตรกรผู้ผลิต ผู้แปรรูป ธุรกิจเอกชน ผู้กระจาย/ขนส่งอาหาร ผู้ส่งออก ธุรกิจค้าปลีก กลุ่มผู้บริโภค ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน แม้แต่ละคนจะมีภูมิหลัง มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน แต่ต่างสะท้อนปัญหา โจทย์ในระบบอาหารที่ใกล้เคียงกัน สิ่งสำคัญที่ สยอ. พบคือ ทิศทางสังคม และภาคีที่มีใจอยากร่วมกับรัฐในการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหารมีอยู่มากมายในพื้นที่ ในหน่วยงาน องค์กร เพียงแต่ต้องการการจัดการและกระบวนการเชื่อมประสานให้เกิดการทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายยุทธศาสตร์ร่วมที่ชัดเจนเท่านั้น

ในการจัดเวทีนโยบาย เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๕ ณ ห้องประชุมอาคารรัฐสภา ที่ประชุมได้สรุปกระบวนการเบื้องต้นของการขับเคลื่อนในมิตินโยบายที่ต้องพัฒนาต่อไป คือ

๑) สร้างยุทธศาสตร์บูรณาการตั้งแต่การผลิต การค้า การบริโภค การจัดการ มีความเป็นธรรมทั้งในด้านมนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม และครอบคลุมมิติวัฒนธรรม โดยมีการดำเนินงานด้านแผนและนโยบายอย่างต่อเนื่อง

๒) ตั้งสถาบันกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรโลก และสนับสนุนให้ผลิตสินค้ามาตรฐานเดียวกันทั้งในและนอกประเทศ

๓) มีหน่วยจัดการความรู้ระดับท้องถิ่น
สร้างกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับ
หลักสูตรทุกระดับ และสนับสนุนการ
จัดการรวบรวมและสร้างความรู้อาหารใน
แต่ละท้องถิ่น และสื่อสารสู่สาธารณะ

๔) มีองค์กรติดตามภาพรวมระบบ
อาหารของไทย อย่างต่อเนื่องและเป็นกลาง
ความเป็นไปได้ที่จะเกิดยุทธศาสตร์ที่
บูรณาการเช่นนี้ ย่อมต้องการพลังความ
ร่วมมือจากภาคีผู้เกี่ยวข้อง และต้องการ
กระบวนการยกย่องยุทธศาสตร์ที่ใช้ความรู้
เป็นฐานอย่างเหมาะสม โดยไม่อาจรอให้
ภาครัฐเป็นฝ่ายเริ่มต้นเช่นที่ผ่านมา

ถึงเวลาแล้วที่ต้องสร้างยุทธศาสตร์
ภาคประชาสังคม อันจะเป็นนวัตกรรมทาง
นโยบาย นำเสนอต่อรัฐ พร้อมกลไก
กระบวนการจัดการที่สามารถติดตามและ
จัดการภาพรวมของระบบอาหารไทยได้
อย่างต่อเนื่องต่อไป

สรุปประเด็นจากเวทีต่างๆ... เพื่อขับเคลื่อนสู่มิตินโยบาย

เวทีภาคใต้

- ๑) จัดการสิ่งแวดล้อมและกระบวนการผลิตอย่างชาญฉลาด ใช้หลักธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกพืชแบบผสมผสาน
- ๒) พื้นที่แหล่งอาหารในชุมชน พื้นที่นิยมในการผลิตอาหารในครัวเรือน
- ๓) ไทยเป็นศูนย์กลางอาหารปลอดภัยของโลก มีการส่งเสริมด้านการพัฒนา วิจัยพันธุ์พืชและสัตว์ พันธุ์ที่สามารถต้านทานโรคได้ดี

- ๔) สร้างฐานเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นสู่สากล โดยสร้างเครือข่ายชุมชน ปฏิรูปกลไกการตลาดเพื่อให้อาหารไทยพื้นเมืองเลื่องลือสู่สากล พื้นค่านิยมอาหารถิ่นได้ เช่น ข้าวย่ำ
- ๕) สร้างกระแสและวัฒนธรรมการบริโภคอาหารฮาลาล โดยการสร้างฐานองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการผลิตอาหารฮาลาล ระบบการเงินการธนาคารอิสลาม ระบบการค้า และการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของอาหารฮาลาล

เวทีภาคเหนือ

- ๑) ปรับปรุงความคิดและกระบวนการเรียนรู้ของคนไทยเกี่ยวกับระบบอาหาร สร้างความตระหนักว่า "อาหารคือพลังชีวิต" อาหารคือ วัฒนธรรม อาหารคือ ศูนย์กลางการเรียนรู้ของครัวเรือน
- ๒) พัฒนาฐานทรัพยากรการผลิตอาหาร อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พัฒนาการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของประเทศไทย เพื่อความมั่นคงในการผลิตอาหาร
- ๓) ทำความเข้าใจจุดเปลี่ยนในเรื่องต่างๆ อาทิเช่น เส้นทางอาหารเป็นมาอย่างไร แล้วอาหารท้องถิ่น อาหารคุณภาพ ศิลปศาสตร์ของอาหารหายไปไหน
- ๔) ทบทวนแนวคิดเชิงวิสัยทัศน์ เมื่อประเทศไทยจะเป็นแหล่งอาหารของโลก ผู้ผลิตมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อผลิตอาหารที่มีคุณภาพได้อย่างไร จะสร้างการอยู่อย่างสมานฉันท์ของผู้ผลิตและผู้บริโภคได้อย่างไร อีก ๑๐ ปี ใครจะมาเป็นคนผลิตอาหาร มีมาตรการจูงใจด้านภาษีของผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพอย่างไรบ้าง

เวทีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- ๑) **ฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ** ให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ที่จะเป็นแหล่งอาหารและฐานการผลิตอาหารของชุมชนอย่างยั่งยืน
- ๒) **สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม** เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการจัดการอาหารของชุมชน ให้เห็นคุณค่าของการพึ่งตนเอง ความมั่นคงของระบบอาหารชุมชนและการบริโภคอาหารที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
- ๓) **สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหาร** การคุ้มครองผู้บริโภคที่ชุมชนมีส่วนร่วม
- ๔) **เชื่อมโยงการผลิตอาหารของชุมชนกับตลาดในท้องถิ่นและตลาดในระดับที่สูงขึ้น**

เวทีภาคกลาง

- ๑) **เมื่อประเทศไทยเป็นครัวโลก ใครรวย ใครจน** ทำไมเกษตรกรไทยยังทำยังจน
- ๒) **ทำอย่างไรจึงจะปลูกทุกอย่างที่เรากิน หรือกินทุกอย่างที่เราปลูก** ตามวิถีภูมิปัญญาไทย
- ๓) **ขณะที่โลกตะวันออก วิ่งหาเทคโนโลยี** เป็นเวลาที่โลกตะวันตกวิ่งกลับไปหาธรรมชาติ ถึงเวลาหรือยังที่ประเทศไทยจะมีเกษตรกรรมธรรมชาติ และการเกษตรแบบพอเพียง ถึงเวลาหรือยังที่ประเทศไทยจะจัดระบบการศึกษา รูปแบบการเรียนรู้ และ การพัฒนาอาหารไทย เพื่อความสุข และให้ทุกคนรู้จักการรักษาสุขภาพตนเอง

- ๔) จะจัดการระบบขนส่งอย่างไร จึงจะทำให้ผู้บริโภคได้อาหาร สะอาดและปลอดภัย รวดเร็ว ประหยัดทั้งผู้ผลิต และ ผู้บริโภค

เวทีการระบบการผลิต

- ๑) สนับสนุนการสร้างและใช้ความรู้ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้ผู้ผลิต/เกษตรกร สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานการใช้ประโยชน์ภูมิปัญญาชาวบ้าน พัฒนา ศักยภาพและเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่เกษตรกร
- ๒) ลดต้นทุนการผลิต โดยลดการใช้สารเคมีเกษตร มีกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยและมีผลผลิตที่มีคุณภาพ
- ๓) การพัฒนาระบบอาหารแห่งชาติ ทั้งเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร และเพื่อเป็นครัวโลก
- ๔) มีมาตรการที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในเรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การผลิตทั้งพืช ปศุสัตว์ ประมง ที่เหมาะสมกับสถานภาพและศักยภาพที่แท้จริงของแต่ละพื้นที่
- ๕) มีมาตรการตรวจสอบผลผลิตผลการเกษตร จัดเตรียมระบบ ตรวจสอบผลผลิตผลการเกษตรที่มีการประกันคุณภาพสำหรับผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อให้ได้หลักประกันการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานเดียวกัน และเป็นสากลสำหรับทุกฝ่าย
- ๖) มีมาตรการจัดตั้งแกนนำตลาดกลางผลิตผลการเกษตรหลัก เพื่อเป็นหลักประกันของทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภคที่เกี่ยวข้อง
- ๗) มีนโยบายเชิงรุกสำหรับสินค้าเกษตร เพื่อการส่งออกสู่ตลาดโลกได้ สนับสนุนภาคเอกชนรายย่อย ในการแข่งขัน ในเวทีตลาดโลก

เวทีภาคระบบการแปรรูปและกบอบอาหาร

- ๑) การถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อนำเอาผลงานวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม ตลอดจนเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาแล้วทั้งจากในและต่างประเทศ ถ่ายทอดไปสู่ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการแพร่กระจายเทคโนโลยีในลักษณะวงกว้างสู่ภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของ SMEs ที่มีความหลากหลายและจำนวนมาก
- ๒) การบริการให้คำปรึกษา ด้วยการจัดให้มีที่ปรึกษาเทคโนโลยีเพื่อช่วยวิเคราะห์ปัญหาทางเทคนิคเบื้องต้น และสรรหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาด้านเทคนิคและการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงงาน
- ๓) การรวมกลุ่มเป็น Consortium ระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาที่อยู่ในสาขาเดียวกัน เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม รวมถึงการรับและแพร่กระจายเทคโนโลยีระหว่างสมาชิกให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน
- ๔) การบริหารด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อสนับสนุนให้อุตสาหกรรมไทยสามารถเรียนรู้ลัดจากเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาและจดสิทธิบัตรไว้ในต่างประเทศ รัฐบาลทำหน้าที่ในการติดตาม วิเคราะห์ และเลือกสรรสิทธิบัตรจากต่างประเทศที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและใกล้เคียงอายุสิทธิบัตร และการเจรจาต่อรองระดับประเทศ เพื่อได้สิทธิในการใช้เทคโนโลยีสำหรับภาคอุตสาหกรรมโดยรวม (Technology Acquisition)

เวทีภาคระบบการตลาดและการกระจายอาหาร

- ๑) การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมาตรฐานความปลอดภัยสินค้าอาหารแต่ละชนิด แนวทางที่ต้องการตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ต้องการระบบอาหารของประเทศไทยแข็งแกร่งมีศักยภาพในการแข่งขันเพื่อให้ดำรงอยู่และขยายเติบโตเพิ่มสูงขึ้น
- ๒) เชื่อมโยงการตลาดสินค้าอาหารชุมชน กับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาหาร ในรูปแบบเครือข่ายเป็นระบบอาหารของชาติที่มั่นคงยั่งยืน และสามารถพัฒนาสู่ตลาดโลก
- ๓) สร้างองค์ความรู้ในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศอย่างมีศักดิ์ศรี เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ
- ๔) ระบบการจัดการขนส่งอาหาร ใช้ระบบการจัดการ Logistic เพิ่มประสิทธิภาพให้กับระบบการจัดการด้านอาหารและสามารถลดต้นทุนให้ต่ำลงได้ และให้มีกฎหมาย Multi Modern Transport เชื่อมต่อการขนส่งทางน้ำ ทางบกและทางอากาศ เพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)
- ๕) กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งในเรื่องค่าระวางและประกันภัย เสนอให้มีการจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ และแก้ไขระเบียบวิธีการทางศุลกากรให้มีความรวดเร็ว
- ๖) รัฐควรมีนโยบายช่วยเหลือกิจการขนส่งขนาดเล็ก เพิ่มน้ำหนักการขนส่งทาง รถยนต์ และเพิ่มศักยภาพทางการขนส่งทางน้ำ อีกทั้งควรมีการแก้กฎหมายให้นักลงทุนต่างชาติมาลงทุนทำกิจการขนส่งชายฝั่งของประเทศไทยไปยังตลาดของอาเซียน

เวทีภาคการบริโภค

- ๑) สร้างคุณค่าและสร้างความภูมิใจในการบริโภคอาหารไทย อาหารพื้นบ้านตามวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค
- ๒) กำหนดยุทธศาสตร์อาหารเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางอาหาร (ภูมิปัญญาตะวันออกผสมผสานภูมิปัญญาตะวันตก)
- ๓) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกำหนดสถานภาพบทบาทด้านอาหารของผู้คนให้เชื่อมต่อนวัตกรรมชีวิตได้ และสนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงของระบบอาหารที่ดีในชุมชนระดับท้องถิ่น
- ๔) ระบบกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมีความเข้มแข็งขึ้น ให้ความรู้กับผู้บริโภค ให้ฉลาดซื้อ สร้างภูมิคุ้มกันด้านการบริโภค รู้จักแยกแยะด้านคุณภาพ-ราคาอาหารตระหนักในภัยอันตรายของอาหารปนเปื้อน
- ๕) มีมาตรการทางภาษีสนับสนุนหรือเป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตผู้ประกอบการรายย่อยสามารถดำเนินกิจการอาหารเพื่อสุขภาพได้ดียิ่งขึ้น โดยมีพื้นฐานทางวิชาการที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองแล้ว รวมทั้งการบังคับใช้ทางกฎหมายให้มีการลงโทษที่เด็ดขาดและจริงจัง
- ๖) สนับสนุนระบบเกษตรทางเลือก(เกษตรอินทรีย์) เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในผู้ผลิตอาหารให้มีความเข้าใจในการเป็นผู้ผลิตที่ดี (Good Manufacturing Practice -GMP) ให้ได้อาหารที่สะอาดและปลอดภัยตั้งแต่ต้นทาง
- ๗) ใช้กลยุทธ์ด้านการตลาดเชิงสังคม (Social marketing) ในการดึงผู้บริโภคหันกลับมาเห็นคุณค่าของอาหารไทย

และบริโภคอาหารไทย สร้างกระแสใหม่ให้มีทิศทางที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างกัน โดยมีสถานที่จำหน่ายอาหารไทยที่มีคุณค่าต่อสุขภาพและเข้าถึงได้ง่าย

- ๘) สร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับในการตรวจ วิเคราะห์ และการรับรองคุณภาพอาหารของหน่วยงานราชการและภาคเอกชน
- ๙) สร้างองค์ความรู้ด้านอาหารที่เชื่อมโยงกับวิทยาการจัดการเพื่อสังคม - ชุมชน - วัฒนธรรม ซึ่งสามารถดึงผู้คนจากหลากหลายสาขาวิชาเข้ามามีส่วนร่วมทำงานด้วยกันในลักษณะของสหวิทยาการ (Multidisciplinary) ระบบอาหารควรเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้ของสังคมให้เห็นคุณค่า ความสำคัญของอาหารกับชีวิต สร้างคนรุ่นใหม่ที่สนใจเรื่องอาหารและสุขภาพ
- ๑๐) เชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายผู้บริโภคกับเครือข่ายผู้ผลิต โดยไม่หวังพึ่งภาครัฐและข้าราชการประจำ และต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว โดยมีการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นระยะๆ (Social movement) และมีการตรวจสอบสังคมสม่ำเสมอ (Social audition)
- ๑๑) จัดทำฐานข้อมูลอาหารพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นสากล (ด้วยความระมัดระวังการฉกฉวยทรัพย์สินทางปัญญา) และการจัดทำฐานข้อมูลร้านอาหารและแหล่งผลิตอาหารที่เชื่อถือได้
- ๑๒) ไม่ยินยอมให้บริษัทข้ามชาติจดลิขสิทธิ์ตำรับอาหารไทย

“สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร (สยอ.) ก่อ
กำเนิดขึ้นเมื่อปลายปี ๒๕๔๔ เป็นหน่วยงานเล็กๆ ทำหน้าที่รวบรวมผู้คนที่มีสนใจศึกษา เรียน
รู้เกี่ยวกับ ปฏิบัติการและเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาหาร หรือระบบอาหารทุกระบบ ทุกส่วน
รวมทั้งระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระบบอาหารไว้ด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์
ความรู้ ประสบการณ์ ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกี่ยว
เนื่องด้วยอาหารและร่วมกันพัฒนาไปสู่การกำหนด หรือการปรับตัวในเชิงยุทธศาสตร์
ของชาติในเรื่องอาหาร ตลอดจนไปถึงการติดตามการนำยุทธศาสตร์ไปปรับเปลี่ยนเป็น
แผนงานและการปฏิบัติการต่างๆ ในที่สุด หากจะเปรียบว่า การกำเนิดของคณะกรรมการ
หรือองค์การยุทธศาสตร์ชาติด้านอาหารเป็นหลักชัยในอนาคต สยอ. ก็เป็นเสมือนมงกุฎ
และเม็ดทรายที่จะเชื่อมโยง อีรู หิน เหล็กและองค์ประกอบอื่นๆ เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งไปสู่
ความแข็งแกร่งของชาติไทยทางด้านอาหาร ซึ่งกำหนดโดยยุทธศาสตร์แห่งชาติ ฉะนั้น และ
นี่คือ ปกิธานของ สยอ.”

จัดทำโดย

สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร (สยอ.)

ชั้น ๓ ภายใน สภทส. อาคารด้านทิศเหนือของสวนสุขภาพ (ถนนสารคามสุข ๖)

กระทรวงสาธารณสุข ถนนวิมานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทร ๐-๒๕๕๐-๒๓๕๘, ๐-๒๕๕๐-๒๕๙๐ โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๒๕๙๐

E-mail Address : onfsp@yahoo.com

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรช.)

ที่ปรึกษา

นพ. ลือชา วรรัตน์

นพ. ศิววัฒน์ ทิพย์ธราดล

ศส. พัชริน ดำรงกิตติกุล

จำนวนพิมพ์ : ๔,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งแรก : มีนาคม ๒๕๔๖

จัดรูปเล่มและพิมพ์ที่ : บริษัท ชีทิว มีเดีย จำกัด

โทร/โทรสาร ๐-๒๘๘๓-๖๘๘๖

จัดพิมพ์ ๓๐๐ ปี สมเด็จพระนางเจ้า

๐๖๐๐1889